

Leopold Staff *Podwaliny*. Wyzwanie dla budowniczego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Leopold Staff, *Podwaliny*, [w:] tegoż, *Od Staffa do Wojaczka. Poezja polska 1939–1988 antologia*, Łódź 1991, s. 31.
- Źródło: Teresa Dobrzyńska, *Echa przypowieści biblijnej w wierszu Podwaliny Leopolda Staffa (archaiczne funkcje narracji i jej aktualne zastosowanie)*, „Nauka” 2017, t. 2, s. 137–145.
- Źródło: *Księga Przysłów*, [w:] Zespół biblistów polskich z inicjatywy benedyktynów tynieckich, *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, Poznań – Warszawa 1980, s. 727.
- Źródło: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań – Warszawa 1980, s. 32.
- Źródło: *Księga Rodzaju*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań – Warszawa 1980, s. 28.
- Źródło: *Ewangelia wg św. Mateusza, 7, 24–27*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań – Warszawa 1980, s. 1131.

Budowanie jest procesem wymagającym od budowniczego nie tylko wysiłku fizycznego, ale przede wszystkim intelektualnego. Najpierw musi on zobaczyć w swojej wyobraźni końcowy etap swojego projektu, zanim rozpocznie budowanie. Doświadczony budowniczy wie, że nie zawsze wizja tego, co ma być zbudowane, znajduje swój odpowiednik w rzeczywistości. Sukcesy i klęski budowniczych stały się źródłem artystycznych realizacji w wielu tekstach kultury, między innymi w poezji, czego przykładem jest wiersz Leopolda Staffa *Podwaliny*.

Twoje cele

- Wyjaśnisz okoliczności powstania wiersza *Podwaliny* Leopolda Staffa.
- Wymienisz cechy późnej twórczości poetyckiej autora.
- Omówisz paraboliczne znaczenie budowania domu na skale i budowania domu na piasku.

Przeczytaj

O autorze

Leopold Staff (1878 – 1957) nazywany jest poetą trzech pokoleń. Tworzył w okresie Młodej Polski, dwudziestolecia międzywojennego i w latach powojennych. Zadebiutował w 1901 r. tomikiem *Sny o potędze*. W jego poezji odnajdujemy związki z [dekadentyzmem](#) (wiersz *Deszcz jesienny*), [nietzscheanizmem](#) (wiersz *Kowal*), [franciszkanizmem](#) (wiersz *O miłości wroga*), [klasycyzmem](#) (wiersz *Odys*). Pozostawił po sobie wiele tomików poezji, między innymi: *Ptacom niebieskim* (1905), *Gałąź kwitnąca* (1908), *Ścieżki polne* (1919), *Ucho igielne* (1927), *Wysokie drzewa* (1932), *Wiklina* (1954).

Leopold Staff na pocztówce wyd. w 1933 r.
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Poeta, który w całej swojej twórczości przywiązywał dużą wagę do formy, wzorując się na klasykach, w powojennej twórczości odszedł od wcześniejszej poetyki w kierunku zwięzłości bliskiej [aforyzmowi](#) i zaprzestał posługiwania się regularną formą wiersza. Zmienił się także język jego poezji, który zmierzał do postaci nieomal prozaicznej (charakterystycznej później dla poezji Tadeusza Różewicza).

Przykładem wiersza o bardzo oszczędnej i uproszczonej stylistyce są *Podwaliny*.

” Leopold Staff

Podwaliny

Budowałem na piasku
I zwało się.

Budowałem na skale
I zwało się.
Teraz budując zaczął
Od dymu z komina.

Źródło: Leopold Staff, *Podwaliny*, [w:] tegoż, *Od Staffa do Wojaczka. Poezja polska 1939–1988 antologia*, Łódź 1991, s. 31.

Utwór ten został zamieszczony w zbiorze *Wiklina* (1954), ostatnim zbiorze poetyckim wydanym za życia poety. Zawiera wiersze powstałe po zburzeniu dotychczasowego porządku świata podczas II wojny światowej, czego odbiciem wydają się być lakoniczne stwierdzenia „zwało się”. W wyrażeniu „dym z komina” można się dopatrywać echa obozów koncentracyjnych, można też je interpretować całkiem inaczej – jako symbol tego, co wewnętrzne, przynależne sferze postaw lub wartości, w przeciwieństwie do świata zewnętrznego („piasek”, „skała”). Warto wiedzieć, że kiedy Staff pisał ten wiersz, miał 76 lat. Nie tylko przeżył dwie wojny światowe, ale i doświadczył dwóch zawałów serca, ponadto dwukrotnie spłonęła jego biblioteka. Mimo że na wielu płaszczyznach swojego życia spotkał się z unicestwieniem, zagładą – nie uległ katastrofizmowi. Wręcz przeciwnie, z wiersza, stanowiącego przykład liryki bezpośredniej, przebija przekonanie o niszczeniu i budowaniu jako o cyklu wpisanym w zmienny porządek świata. Światopogląd ten przekłada się na zwrot w kierunku nowego sposobu obrazowania. W wielu wierszach zawartych w swoim ostatnim zbiorze Staff zrezygnował z zastosowania klasycznej strofy, tak jak w *Podwalinach*, który jest wierszem wolnym: nie obowiązują w nim żadne reguły dotyczące rymów, sylab czy długości wersów.

Budowanie domu na skale i budowanie domu na piasku

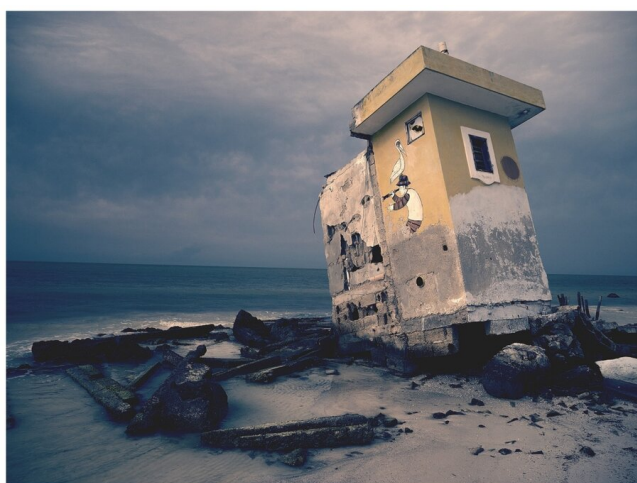
Motyw budowania, stanowiący trzon wiersza *Podwaliny*, odsyła do ewangelicznej przypowieści o dwóch budowniczych. W Ewangelii wg św. Mateusza osoba, która budowała swój dom na piasku, została określona jako nierozsądna, co oznaczało niesłuchanie i niewypełnianie słów Chrystusa. Z kolei biblijny budowniczy, który postawił dom na skale, był figurą człowieka roztropnego, który słucha słów Boga i wprowadza je w czyn.

Ewangelia wg św. Mateusza, 7, 24–27

” Każdego więc, kto tych słów moich słucha i wypełnia je, można porównać z człowiekiem roztropnym, który dom swój zbudował na skale. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom. On jednak nie runął, bo na skale był utwierdzony. Każdego zaś, kto tych słów moich słucha, a nie wypełnia ich, można porównać z człowiekiem nierozsądnym, który dom swój zbudował na piasku. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i rzuciły się na ten dom. I runął, a upadek jego był wielki.

Źródło: Ewangelia wg św. Mateusza, 7, 24–27, [w:] Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, Poznań – Warszawa 1980, s. 1131.

W wierszu Staffa, bardziej niż o pokazanie dwóch różnych postaw, chodzi o przedstawienie indywidualnej historii. Jak mówi Teresa Dobrzyńska, jest to „opowieść o zdarzeniach z życia narratora, który uczy się na własnych błędach, wyciąga wnioski z niepowodzeń”. Zgodnie z interpretacją Teresy Dobrzyńskiej, za drugim razem nauczony doświadczeniem podmiot liryczny opowiedział się za trwałymi wartościami, które – zgodnie z wykładnią Pisma Świętego – powinny stanowić solidny fundament wszelkich działań. Tak się jednak nie stało. Tę drugą katastrofę budowlaną można rozumieć jako kres możliwości przewidywania i planowania działań, a także wstrząs wynikający z utraty oparcia w Piśmie Świętym. Biblia i głoszone przez nią wartości stanowią bowiem, podobnie jak kultura antyczna, fundament kultury europejskiej.

Źródło: Pxhere, domena publiczna.

Słownik

aforyzm

(gr. *aphorismós*) – krótkie zdanie wyrażające filozoficzną myśl; sentencja

dekadentyzm

(fr. *décadence* – upadek, schyłek) – termin określający tendencję występującą w literaturze w II połowie XIX i w początkach XX w. jako wyraz przekonania o kryzysie i upadku tradycyjnych form kultury europejskiej

franciszkanizm

postawa religijno-światopoglądowa i oparty na niej kierunek literacki XX w., zapoczątkowany w okresie Młodej Polski; odwoływał się do postaci i legendy św. Franciszka z Asyżu oraz do ideałów ewangelicznego ubóstwa i pokory, które ten święty uosabiał; wyrażał się zazwyczaj w postawie radosnej aprobaty natury i prostego człowieka

klasycyzm

(łac. *classicus* – należący do pierwszej, najlepszej klasy) – postawa artystyczna wyrażająca się naśladowaniem pełnych proporcji i umiaru wzorów antycznych w sztuce; także nazwa prądu literackiego epoki oświecenia, wyróżnianego obok sentymentalizmu i rokoka

nietzscheanizm

prąd myślowy w filozofii i literaturze, który ukształtował się pod wpływem poglądów Friedricha Nietzschego w II połowa XIX w. Nietzsche głosił pogardę dla słabości, bierności i pesymizmu, postulował konieczność zrewidowania wszystkich wartości – w tym ideałów humanitaryzmu, altruizmu itp., na rzecz popierania siły, energii, mocy wybitnych jednostek

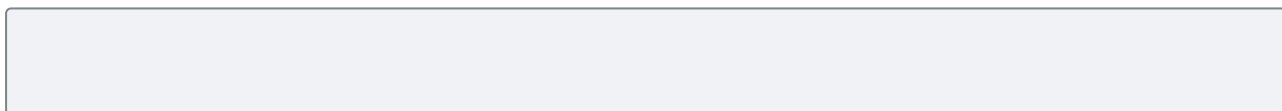
podwaliny

coś, co daje czemuś początek lub jest podstawą istnienia czegoś

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj nagrania. Wyjaśnij, jak można rozumieć biblijne terminy „roztropny” i „rozsądny” w odniesieniu do podmiotu lirycznego.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PwUV9MMRf>

Teresa Dobrzyńska

Echa przypowieści biblijnej w wierszu *Podwaliny* Leopolda Staffa

(archaiczne funkcje narracji i jej aktualne zastosowanie)

W przypowieści biblijnej występują dwa paraboliczne obrazy – obraz domu zbudowanego na skale i obraz domu zbudowanego na piasku. Każdy z tych domów zdany jest na inny los. Powszechnie dostępna wiedza na temat konsekwencji budowania na dobrze lub źle dobranym podłożu wykorzystana jest tu do kodowania pojęć z innej dziedziny – spoza sfery budownictwa. Jeden obraz przekłada się na pojęcie ‘człowiek roztropny’, drugi – na ‘człowiek nierozsądny’, co w przypowieści biblijnej powiedziane jest wprost. W nauczaniu Chrystusa obie te oceny zostają odniesione do sfery zachowań czy postaw religijnych: chodzi o słuchanie i wypełnianie bądź niewypełnianie słów Chrystusa jako głosiciela woli bożej. Pomijając tę zawężającą wykładnię religijną, mamy tu do czynienia z podwójnym kodowaniem pojęć: określenia „roztropny” i „nierozsądny” są równoważne dwóm obrazom parabolicznym:

A. (Człowiek roztropny) – Ten, kto dom swój zbudował na skale. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom. On jednak nie runął, bo na skale był utwierdzony.

B. (Człowiek nierozsądny) – Ten, kto dom swój zbudował na piasku. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i rzuciły się na ten dom. I runął, a upadek jego był wielki.

W każdym z powyższych zestawień pojawia się z jednej strony określenie człowieka (przy użyciu epitetów „roztropny” lub „nierozsądny”), z drugiej – opis jego postępowania, wyrażony w formie narracyjnej. Owa narracja jest pośrednim sposobem wypowiedzenia tego, co wyrażają przymiotnikowe określenia, ponieważ cecha i jej odpowiednik zachowaniowy są powiązane ze sobą relacją przyczynowo-skutkową. W konstrukcji parabolicznej część narracyjna pełni funkcję ekwiwalentu charakterystyki: mamy tu do czynienia z czymś w rodzaju podwójnego kodowania. W owych dwóch równoważnych określeniach przezorności i braku przezorności kryją się dwa kolejne stadia rozwoju ludzkiej myśli, tak więc sposób ujęcia treści i sensy paraboliczne utrwalone w tej i innych przypowieściach ewangelicznych, a także w bajkach ezopowych, kierują myśl ku archaicznym, przedpiśmiennym etapom rozwoju kultury. Narracyjne egzemplarze odwzorowują pierwotne praktyki myślowe poprzedzające etap myślenia abstrakcyjnego, umożliwiającego stworzenie pojęć takich, jak ‘roztropny’ i ‘nierozsądny’. Najpierw pojawiło się werbalizowanie myśli w formie opowieści – jak ta opowieść o udanym lub nieudanym budowaniu; kolejnym etapem było wypracowanie abstrakcyjnych pojęć wyrażających cechy i zakodowanie ich w języku. W *Podwalinach* Staffa nie chodzi jednak o samą opozycję dwu scenariuszy zdarzeń i implikowanych przez nie pojęć, określających postawę czy stan mentalny ludzi. Budowanie ujęte tu zostało jako sekwencja osobistych doświadczeń podmiotu wypowiadającego się w wierszu – człowieka, który najpierw zachowuje się nierozsądnie: buduje na piasku, a potem – po zawaleniu się domu i wyciągnięciu wniosków z tego, że wybrał nieodpowiednie podłoże, podejmuje budowanie jeszcze raz, osadzając fundamenty na skale. Jest to więc historia rozwijająca się w czasie – opowieść o zdarzeniach z życia narratora, który uczy się na własnych błędach, wyciąga wnioski z niepowodzeń. Biblijna proweniencja opisów sytuacji (oczywista, jeśli wziąć pod uwagę dosłowne powtórzenia motywów) ułatwia przenośne rozumienie obu etapów budowania. Po pierwszej próbie budowania – nierozsądny, lecz logicznie myślący budowniczy odkrywa, na czym polegał błąd, i podejmuje budowanie na innym podłożu, na litej skale, będącej przeciwieństwem lotnego i miękkiego piasku. Na poziomie odczytań parabolicznych oznacza to opowiedzenie się za trwałymi wartościami będącymi solidnym fundamentem wszelkich działań. Patronat Ewangelii pozwalałby

oczekiwać, że tym razem budowanie i „budowanie” (w sensie przenośnym) doprowadzą do pomyślnego rezultatu. Koniec drugiego etapu budowania, ujęty w lakoniczne stwierdzenie „i zwało się”, nie jest prostym stwierdzeniem katastrofy budowlanej. Wyraża krach zdolności logicznego planowania działań, jak również wstrząs związany z utratą oparcia w niekwestionowanym autorytecie Biblii. Chodzi już nie o osobistą porażkę nierozważnego budowniczego, lecz o upadek świata wartości fundamentalnych dla kultury europejskiej. Budowanie od dymu z komina to zamysł, do którego mogą prowadzić dwie drogi skojarzeń. Pierwsza wynika z analizy logicznej, ale wyłączającej wiedzę o świecie i racjonalne myślenie. Budowniczy mógłby uznać, że gdy uwzględnienie opozycji w płaszczyźnie horyzontalnej: ‘miękkie | sypkie – twarde | lite podłoże’, nie przyniosło pomyślnych rezultatów, to trzeba wziąć pod uwagę opozycję wertykalną: ‘dół – góra’. Mógłby więc wpaść na pomysł wznoszenia budowli nie od fundamentów (które już zostały przetestowane z negatywnym skutkiem), ale... od tego, co ponad domem: od komina, a nawet od dymu z komina. Takie rozumowanie uwydatnia dramatyzm poszukiwań drogi wyjścia. Poświadcza rolę utrwalonych opozycji pojęciowych w kategoryzowaniu rzeczywistości. Drugi – alternatywny – tok skojarzeń motywowany byłby stereotypowym wyobrażeniem domu. Dymiący komin jest częstym elementem ujęcia domu – zwłaszcza w przedstawieniach ikonicznych odtwarzających naiwny obraz rzeczywistości: w malarstwie prymitywistów czy na dziecięcych rysunkach. Trop myślenia naiwnego, dziecięcego wydaje się o tyle przekonujący, że wydobywa z analizowanej sytuacji rys absurdu, ale także element dziecięcej pomysłowości. Jeśli pamiętamy o okolicznościach powstania wiersza, można założyć, że wyznaczenie bohatera implikowałoby następujący ciąg myśli: sam nie wiem, jak miałbym żyć i działać w tym nieprzewidywalnym świecie; jesteśmy jak dzieci – bezbronne i pozbawione oparcia w sprawdzonej wiedzy, w mądrości pokoleń reprezentowanej przez autorytety; pozostaje nam działać „na chybił-trafił”, próbować wszelkich możliwych sposobów, nawet tych absurdalnych.

Teresa Dobrzyńska, *Echa przypowieści biblijnej w wierszu 'Podwaliny' Leopolda Staffa (archaiczne funkcje narracji i jej aktualne zastosowanie)*, „Nauka” 2017, nr 2, s. 137–145.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Jakie drogi skojarzeń związane z budowaniem „od dymu z komina” pojawiają się w wysłuchanym nagraniu? Omów je.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Oceń prawdziwość zdań. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

Stwierdzenie	P	F
Wiersz <i>Podwaliny</i> jest przykładem liryki bezpośredniej.	☐	☐
Utwór <i>Podwaliny</i> ma charakter manifestu poetyckiego.	☐	☐
Staff zastosował styl podniosły.	☐	☐
Wiersz <i>Podwaliny</i> przypomina epigramat.	☐	☐
Utwór Staffa <i>Podwaliny</i> dotyczy wartości.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zaznacz zdania, które mogłoby być trafną interpretacją fragmentu: „Teraz budując zacznę / Od dymu z komina”.

☐

Budowanie nastawione na szczęśliwe zakończenie – dym ulatujący z komina świadczy o tym, że budowa się powiodła.

☐

Budowanie zgodnie z ustalonym wcześniej schematem.

☐

Zaczynanie budowy nowego, powojennego losu jednostki nie od twardego gruntu, ale od marzeń.

☐

Budowanie na opak – na podstawie całkiem innych niż obowiązujące dotychczas wzorce.

☐

Zaczynanie budowy nowego, powojennego losu jednostki od twardego gruntu.

Ćwiczenie 3

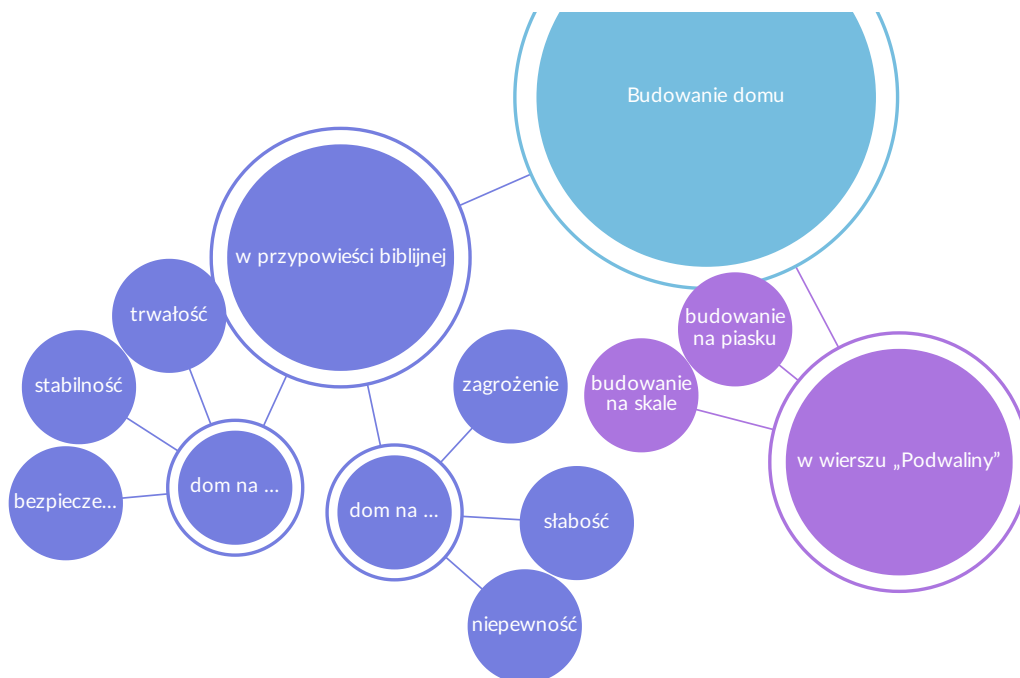

Podaj, jakie jest przenośne znaczenie biblijnych opowieści o budowaniu na skale i piasku.

Ćwiczenie 4

Uzupełnij mapę myśli o cechy budowli według przypowieści biblijnej i wiersza *Podwaliny*.

Ćwiczenie 5

W jaki sposób wiersz Leopolda Staffa *Podwaliny* nawiązuje do tradycji biblijnej? Wskaż podobieństwa i różnice. Uzasadnij je.

Ćwiczenie 6

Opisz sytuację związaną z budowaniem ukazaną w wierszu *Podwaliny* oraz sformułuj konkluzję dotyczącą całego procesu.

Doświadczenia z przeszłości

Perspektywa przyszłości

Konkluzja dotycząca procesu budowania

Ćwiczenie 7

Podaj, jaki jest sens przywołania przypowieści biblijnej w utworze Leopolda Staffa.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, jaką postawę wobec życia wyrażają dwa ostatnie wersy wiersza Leopolda Staffa. Uzasadnij odpowiedź.

Praca domowa

Opisz, co można zbudować, zaczynając od dymu z komina. Uwzględnij kolejne etapy budowania i uczucia, które towarzyszyłyby temu procesowi.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Leopold Staff *Podwaliny*. Wyzwanie dla budowniczego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- recytuje utwór *Podwaliny* Leopolda Staffa;
- wyjaśnia, jaki jest sens przywołania przypowieści biblijnej w wierszu Staffa;
- omawia okoliczności powstania utworu;
- wyjaśnia paraboliczne znaczenie budowania domu na skale i na piasku;
- objaśnia, jaką postawę wobec życia wyrażają dwa ostatnie wersy wiersza Leopolda Staffa.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- burza mózgów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Leopold Staff *Podwaliny*. Wyzwanie dla Budowniczego”. Następnie prosi uczniów o zapoznanie się z utworem poetyckim zawartym w e-materiale: *Podwaliny*. Uczniowie powinni utwór przeczytać i przygotować się do jego omówienia: przygotować wstępne informacje, które pozwolą umiejscowić tekst w kontekście biograficznym lub historycznoliterackim. Nauczyciel prosi również o wykonanie ćwiczenia nr 4 z sekcji „Sprawdź się”.
2. **Recytacja.** Chętna lub wybrana osoba przygotowuje głośne czytanie utworu poetyckiego *Podwaliny* z elementami aktorskiej interpretacji.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom cele zajęć oraz wspólnie ustala z nimi kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji dotycząca motywu budowania.

Faza realizacyjna:

1. **Odczytanie tekstu literackiego z elementami interpretacji aktorskiej.** Wybrana przed lekcją osoba prezentuje recytację utworu *Podwaliny*. Po uczniowskiej prezentacji pozostała część klasy przedstawia swoje wrażenia dotyczące utworu oraz prezentacji. Uczniowie zapisują swoje wrażenia w formie notatki.
2. **Burza mózgów.** Nauczyciel formułuje pytanie związane z tematem lekcji: Jaki jest sens przywołania przypowieści biblijnej w utworze Leopolda Staffa? oraz informuje, że pierwsza część zajęć będzie przeprowadzona metodą burzy

mózgów. Określa jej zasady oraz podaje czas przeznaczony na realizację zadania. Uczniowie pracują indywidualnie i zapisują swoje pomysły, następnie prezentują je na forum klasy. Nauczyciel wyznacza osobę, która zapisuje na tablicy propozycje uczestników zajęć.

3. Kształcenie postrzegania historii literatury i dziejów kultury jako procesu.

Nauczyciel, nawiązując do zadania przed lekcją, zadaje uczniom pytania:

- Jakie były okoliczności powstania utworu?
- Jaki wpływ na powstanie utworu ma biografia autora?
- W jakim okresie twórczości Staffa powstał wiersz?
- Jakie nawiązania wykorzystał Staff w swoim utworze?

4. Praca z multimediami.

Nauczyciel prosi, aby wybrany uczeń przeczytał polecenie: 1. Wysłuchaj nagrania. Wyjaśnij, jak można rozumieć biblijne terminy „roztropny” i „rozsądny” w odniesieniu do podmiotu lirycznego. Następnie prosi uczniów, aby podzielili się na grupy i opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udzielając także uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. **Utrwalanie wiedzy i umiejętności.** Uczniowie wykonują indywidualnie wskazane przez nauczyciela ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.
2. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Następuje wspólne omówienie: co udało się osiągnąć, do czego warto wrócić, czego nie udało się zrealizować i dlaczego. Później nauczyciel analizuje przebieg lekcji i przeprowadza ewaluację, z której wnioski wykorzysta w przyszłości.

Praca domowa:

1. Wyjaśnij, jaką postawę wobec życia wyrażają dwa ostatnie wersy wiersza Leopolda Staffa. Uzasadnij odpowiedź.

Materiały pomocnicze:

- Jerzy Kwiakowski, *Literatura Dwudziestolecia*, Warszawa 1990.
- George Lakoff, Mark Johnson, *Metafory w naszym życiu*, Warszawa 2010.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.